

בית הלל אומרים: דיו שיהיה עושה דלת מכאן, ולחי וקורה מכאן.

ותמהינן על תנא קמא, ועל חנניה אליבא דבית הלל:

ורשות הרבים מי מערבא בתיקון של צורת הפתח, או בדלת אחת, כשהיא לא נעולה?!

והתניא: יתר על כן אמר רבי יהודה:

ב-1 מי שהיו לו שני בתים משני צידי רשות הרבים, זה כנגד זה, ורוצה לטלטל מבית אחד לבית השני דרך רשות הרבים.

הרי הואיל ויש משני צידי רשות הרבים שתי מחיצות של כתלי הבתים [ולפי רבי יהודה מקום שיש משני צידיו מחיצות, נהיה השטח שביניהם רשות היחיד מדאורייתא].

לפיכך, די לו בתקנה פורתא: שיהיה עושה לחי מכאן בפינת הבית מצד אחד, ולחי מכאן בפינתו השנייה של הבית!

או קורה מכאן לרוחב רשות הרבים מצד האחד של הבתים, וקורה מכאן בצד השני של הבתים, ונושא ונותן מטלטל באמצע, מבית לבית.

אמרו לו חכמים לרבי יהודה: אין מערבין רשות הרבים בכך!

ומוכח מכאן שלחכמים אין מתירין לטלטל ברשות הרבים על ידי סגירתה בלחי וקורה, והיכי אמרת דמהני?!

וכי תימא כי רק בכך, בשני לחיים או בשתי קורות הוא דלא מערבא רשות הרבים.

הא בדלת [לפי דפוסים ישנים] מצד אחד, ולחי או קורה מצד שני כדאמרי בית הלל, כן מערבא.

אי אפשר לתרץ כך. כי:

והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: **ירושלים,** שרשות הרבים שלה מכוונת משער לשער ומפולשת, ויש בה דריסת ששים ריבוא, ורחבה שש עשרה אמה, **אילמלא** דלתותיה שבחומה, משני צדיה של רשות הרבים, **ננעלות כלילה** — **חייבין עליה משום רשות הרבים.**

ומכאן יש לנו לדייק:

א. אין די בדלת אחת [ואפילו ננעלת] מצד אחד.

ב. דלתות ללא נעילה אינן מועילות ברשות הרבים.

ועוד ראייה:

ואמר עולא נמי: הני אבולי, שערים, **דמחוזא** — שהיו מכוונין שעריה זה כנגד זה, ורשות הרבים מהלכת משער לשער — **אילמלא דלתותיהן של השערים משני צדיה ננעלות כלילה** — **חייבין עליהן משום רשות הרבים!**

ויש לדייק מכאן: הא בדלתות ללא נעילה, או בדלת אחת ואפילו ננעלת — לא סגי!

והשתא תיקשי, היכי אמרת דמהני צורת הפתח, או דלת אחת שאינה ננעלת מצד אחד, ולחי וקורה מצד שני? [נתבאר על פי התוספות בהבנת רש"י, בשילוב פסקי רי"ד].

ומשנינן: **אמר רב יהודה:** אין הבריייתא האומרת "כיצד מערבין דרך רשות הרבים" עוסקת ברשות הרבים עצמה.

אלא במבואות המובילים בין שתי רשויות הרבים.

וחכי קאמר בברייטא :

ואת אותה הבעיה בעו מיניה נמי מרב ענין :

כיצד מערבין את ה"מבואות המפולשין" לרשות הרבים — עושה צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן.

האם צריך לפי בית הלל לנעול את אותה דלת אחת.

ובאותם מבואות מפולשין נחלקו בית שמאי ובית הלל לדעת חנניה, אבל ברשות הרבים לא מיירי התנא כלל !

או אין צריך לנעול?

אמר להו: תא חזי בואו וראו את הני אבולי שערים שבראשי מבואות המפולשין דנהרדעא. דטימן עד פלגיהו בעפרא, שדלתותיהן טמונין בעפר עד מחציתן, ואין יכולים להינעל.

איתמר:

ובכל זאת עייל ונפיק, היה נכנס ויוצא מר שמואל התם, ולא אמר להו ולא מידי שאין המבוי מתוקן היטב.

רב אמר: הילכתא כתנא קמא שאפשר להכשיר טלטול במבוי המפולש לרשות הרבים משני צידיו באמצעות צורת הפתח מכאן, ולחי או קורה מכאן! [רא' ציור 1]

אלמא אפילו דלתות שאינן ננעלות שפיר דמי!

ושמואל אמר: הלכה כחנניה אליבא דבית הלל, דבעינן דלת מכאן, ולחי או קורה מכאן!

אמר רב כהנא: מהכא ליכא לאוכוחי דאין צריך לנעול. כי הנך שערי נהרדעא — מגופות הואי, לא פתוחות לגמרי היו ולא סגורות לגמרי. ובכי האי גוונא מועילות דלתות.

איבעיא להו: לחנניה, אליבא דבית הלל שצריך דלת מצד אחד:

אבל פתוחות לגמרי ואין ננעלות — לא !

האם צריך לנעול את אותה הדלת כשיוצא ונכנס, כמו שמצריכים אותו בית שמאי בשתי דלתות.

או אין צריך לנעול?

כי אתא רב נחמן לנהרדעא, וראה את הדלתות הטמונות בעפר, אמר: פנייה לעפרייהו [פנו העפר מן השערים]!

ופשטינן: תא שמע: דאמר רב יהודה אמר שמואל: אינו צריך לנעול.

והוינן בה: לימא, קסבר רב נחמן צריך לנעול, ומטעם זה אמר שיפנו העפר מהדלתות, כדי שיוכלו לנעול אותן?

וכן אמר רב מתנה אמר שמואל: אינו צריך לנעול.

ודחינן: לא כדי לנעול ממש אמר רב נחמן לפנות העפר.

איכא דאמרי: רב מתנה לא קאמר מימרא משמיה דשמואל.

אלא כדי שיהיו "ראויות" לינעל. וכיון

אלא הכי אמר רב מתנה: בדידי הוה עובדא, ואז אמר לי שמואל: אין צריך לנעול.

ואם כן, גם כאן היה די בצורות הפתח בשתי העקמומיות ולא היה צורך בדלתות!

אלא, שהחמירו בו גם כשמואל, דאמר הלכה כחנניה, ואליבא דבית הלל, שמבוי מפולש בעי דלת מכאן ולחי וקורה מכאן.

ואי הוה סברינן כשמואל בכל שיטתו, לא הוה בעינן לשים דלתות בעקמומיותיו. כי האמר שמואל: תורתו של מבוי עקום הוא כ"מבוי סתום", ולא בעינן ליתן בעקמומיותיו כלום, אלא רק לחיים בשני פתחיו הפתוחים לרשות הרבים.

[וליש מפרשים לעיל, ש"תורתו כסתום" היינו שלעקמומיות יש תורת סתום, נמי לא בעינן כאן דלתות בעקמומיותיו, אלא סגי ליתן שם לחי או קורה].

אלא משום הכי אצרכוהו דלתות, לפי שהחמירו בו גם כרב, דאמר: מבוי עקום תורתו כ"מבוי מפולש", וצריך ליתן בעקמומיותיו מה שצריך ליתן במבוי מפולש.

וכיון דלשמואל בעינן בסתם מבוי מפולש ליתן דלת, הכא נמי בעינן דלת.

והיינו הא דאמרינן דרמו עליה חומריה דרב וחומריה דשמואל! שהוא מבוי מפולש כדרב ובעי דלתות כשמואל.

ותמהינן: ומי עבדינן כתרי חומרי?!

שהרי בין לרב ובין לשמואל, דיינו למבוי עקום שכזה בצורות הפתח בשתי עקמומיותיו, בלבד!

כי לרב, דאמר תורתו כמפולש, הא סבירא ליה דהיתר מבוי מפולש הוא בצורת הפתח!

דראויות לנעיל שפיר דמי, אף על פי שאין ננעלות בפועל.

ההוא מבוי עקום — האי מבוי עקום אינו כמבוי עקום דלעיל, אלא שתי עקמומיות יש למבוי, שהוא עשוי בצורת ח', ושני פתחיו פתוחים לאותה רשות הרבים — דהוה בנחרדעא.

רמו עליה חומריה דרב, הטילו על המבוי גם את חומרתו של רב, וגם את חומריה דשמואל, וכדמפרש ואזיל.

ואצרכוהו:

א. דלתות בשתי עקמומיותיו.

ב. לחי או קורה בשני פתחיו הפתוחים לרשות הרבים. [רא' ציור 1]

ומפרשינן לה:

חומריה דרב: הא דאמר רב לעיל גבי מבוי עקום, שאינו נחשב "מבוי סתום" אלא תורתו כ"מבוי מפולש", שאינו ניתר בפתח הסמוך לרשות הרבים בלחי או בקורה בלבד, אלא צריך גם תיקון של מבוי מפולש [כפי שיבואר] בעקמומיותו.

ומבוי זה שיש בו שני עקמומיות, צריך תיקון בשתי עקמומיותיו, כתורת מבוי מפולש כפול!

ומיהו, אם היו סוברים כרב בכל שיטתו, לא היו זקוקים לשים כאן דלתות, כי האמר רב גופיה: הלכה כתנא קמא, הסובר שמבוי מפולש ניתר בצורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן.

ולשמואל דסבר דהיתר מפולש בדלת, הא סבירא ליה דתורתו כסתום ולא בעינן [בעקמומיתו] ולא מידי.

[ולהיש מפרשים, סגי בלחי או קורה, וכל שכן דסגי בצורת הפתח].

וכל כי האי גוונא, מי עבדינן כתרי חומרי?! [תוספות]

והא תניא דלא עבדינן כהאי גוונא כתרי חומרי:

דתניא: לעולם הלכה כבית הלל בכל מקום שנחלקו עם בית שמאי. אלא:

והרוצה לעשות כדברי בית שמאי — עושה [ולקמן פרכינן עלה, דסותר סיפא לרישא].

והרוצה לעשות כדברי בית הלל — עושה!

אבל אדם העושה, במקום שיש ביניהם שתי מחלוקות הכרוכות זו בזו, גם מקולי בית שמאי, וגם מקולי בית הלל — הרי זה רשע!

ואם עושה גם מחומרי בית שמאי וגם מחומרי בית הלל במקום ששתי מחלוקות כרוכות זו בזו — עליו הכתוב אומר: הכסיל בחשך הולך!

שהרי אינו יודע להבחין על מי לסמוך אם על בית שמאי אם על בית הלל [רש"י בראש השנה דף טו א].

אלא, כך יעשה: אי נוהג כבית שמאי —

יעשה כקוליהון וכחומריהון. אי נוהג כבית הלל — יעשה כקוליהון וכחומריהון!

ומפרשינן תחילה לברייתא, והדר הדרינן לעובדא דנהרדעא.

ומקשינן: הא גופא דברייתא קשיא מיניה וביה:

שהרי בתחילה אמרת: לעולם הלכה כבית הלל. ומשמע דחייבים לעשות כבית הלל.

ואילו הדר, לאחר מכן אמרת: הרוצה לעשות כדברי בית שמאי — עושה?!

ומשנינן: לא קשיא.

כאן, בסיפא דאמרינן: הרוצה לעשות כדברי בית שמאי, עושה — קודם שיצתה בת קול ואמרה: הלכה כבית הלל בכל מקום [וכדאיתא לקמן דף יג ב]. שאז היה רשאי כל הרוצה לעשות כדברי בית שמאי, לעשות כקוליהון וחומריהון.

כאן, ברישא דאמרינן: הלכה כבית הלל — לאחר שיצתה בת קול! (27)

ואיבעית אימא: הא והא רישא וסיפא איירי לאחר שיצתה בת קול.

וכולה ברייתא [הגרא"מ הורוויץ זצ"ל] רבי א-1 יהושע היא, דלא משגח בבת קול! דקאמר [בבא מציעא דף נט:]: לא בשמים היא, שכבר ניתנה לנו התורה מהר סיני [תוספות שם]!